

Vlaams
Parlement

ingediend op **1155** (2016-2017) – Nr. 1
5 mei 2017 (2016-2017)

Voorstel van resolutie

van Elisabeth Meuleman en Caroline Gennez

betreffende genderbewust onderwijs
en meer kwaliteitsvolle relationele
en seksuele vorming op school

TOELICHTING

1. Achtergrond

Debatten over gender en seksuele diversiteit beheersen niet alleen het maatschappelijke debat, het zijn ook kwesties die leerlingen, leerkrachten, directies en ouders heel concreet bezighouden in hun dagelijks samenleven op school.

Veel scholen werken al aan een gezonde of veilige school waarin genderkwesties, relaties en seksualiteit worden meegenomen. Maar nieuwe uitdagingen vragen een vernieuwde aandacht van het beleid.¹ Met dit voorstel van resolutie brengen de indieners een aantal inzichten samen die wijzen op het belang van genderbewust onderwijs en van meer kwaliteitsvolle relationele en seksuele vorming op school. Daarnaast lichten we negen concrete domeinen toe om het beleid meer diepgang te geven.

1.1. Aandacht voor gender betekent meer ontwikkelingskansen

Als er sprake is van de genderkloof in het onderwijs, denken we vooral aan het veelbesproken 'jongensprobleem' in het onderwijs: jongens lopen vaker dan meisjes vertraging op tijdens hun schoolloopbaan, ze behalen minder vaak een diploma, ze zijn sterker vertegenwoordigd in het deeltijds onderwijs en ze stromen minder vaak door naar het hoger onderwijs.

Maar de genderkloof gaat zeker niet over jongens alleen. Er is een substantiële groep meisjes die het ook niet goed doet op school, net zoals er een belangrijke groep van jongens is die het wel goed doet op school. We dreigen die twee groepen leerlingen al te snel uit het oog te verliezen als we alleen kijken naar de gemiddelde verschillen tussen jongens en meisjes (interseksuele verschillen).²

Genderbewust onderwijs gaat ervan uit dat verschillen tussen de geslachten gebaseerd zijn op gemiddelden en erkent daarbij dat de spreiding binnen de geslachten veel groter is. Het individuele kind bepaalt hoe het zal evolueren, veel minder dan het geslacht ervan.

Dat heeft gevolgen voor de wijze waarop we leerlingen begeleiden in hun ontwikkeling. Gender verwijst naar veel meer dan alleen het biologische geslacht of de seksuele geaardheid van individuen. Net als geslacht of seksuele geaardheid is genderexpressie een belangrijke dimensie van iemands gender. Dat geldt ook voor genderidentiteit. Dat laatste verwijst naar de mate waarin iemand zich mannelijk of vrouwelijk voelt, in de context van de gangbare stereotypen rond mannelijkheid en vrouwelijkheid in een samenleving. Ook leerlingen verschillen qua genderexpressie en -identiteit op verschillende vlakken van elkaar. Zo verschillen ze in hun denken over rollen van mannen en vrouwen in de samenleving, in de mate waarin ze zichzelf als een typische jongen of een typisch meisje beschouwen, in de mate waarin ze druk ervaren of zichzelf opleggen om te zijn zoals andere jongens of meisjes, en in de wijze waarop ze openstaan voor niet-heteroseksualiteit.³

Het gaat ons niet om subgroepen of doelgroepen, maar om een perspectief op gender dat alle leerlingen alle kansen geeft om te groeien naar hun potentieel. De manier waarop de school en de leerkrachten omgaan met gender is stimulerend

¹ *Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2016-17, nr. 35, van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits over Verkleinen van de genderkloof op school – Initiatieven.

² Dimitri Van Maele, Nathalie Michalek, Nadine Engels, Ferre Laevers, Koen Lombaerts, Mieke Van Houtte (2015), *Gender op school. Meer dan een jongens-meisjeskwestie*, LannooCampus, Leuven, p. 12.

³ Ibid.

– of net niet – voor de identiteitsvorming van jongeren, en draagt bij tot een positievere houding bij hun leerlingen tegenover de school en het onderwijs. We willen meer aandacht voor gender op school omdat de kwaliteit van de relaties tussen leerlingen en leerkrachten impact heeft op het welbevinden en de schoolprestaties van alle leerlingen. Een starre visie op gender leidt rechtstreeks tot seksuele ongezondheid, heteronormativiteit, homofobie enzovoort. Een flexibele visie op gender heeft een positieve impact op de persoonlijke ontplooiing van alle leerlingen.

De gevolgen van en dergelijke visie voor het welbevinden de en schoolresultaten zijn onderzocht.⁴ Hoe genderatypischer een leerling is, hoe groter de kans op een lager welbevinden en zwakkere schoolresultaten. Genderatypische jongens en meisjes zitten minder goed in hun vel en doen het daarom minder goed op school.⁵ Ze passen minder goed in het spreekwoordelijke bedje van de school, en worden soms onderworpen aan allerlei (onsuccesvolle) praktijken om hen er alsnog in te doen passen. We zien bijvoorbeeld dat scholen experimenteren met gescheiden klassen of dat er discussies zijn over gemengde lessen lichamelijke opvoeding. In feite mag dat geen issue zijn: alle lessen horen gemengd te zijn. Soms vinden we ook letterlijk sporen van gender-binaire opvattingen terug. Schoolreglementen bestendigen stereotiep denken door bijvoorbeeld aparte kledingvoorschriften voor jongens en meisjes op te nemen.

1.2. De heteronorm weegt zwaar

Er bestaan al heel wat tools voor scholen om aan de slag te gaan met seksuele diversiteit op school.⁶ Er is ook heel wat educatief materiaal over relaties en seksualiteit waarin seksuele diversiteit en gender impliciet aan bod komen. Toch blijft het verre van evident voor veel holebi-jongeren – het gaat om minstens één op de twintig leerlingen. Talloze studies tonen het aan: de school is de plaats bij uitstek waar jonge holebi's druk ervaren om zich aan het heteroseksuele model te conformeren. Het is ook de plaats waar de meeste verbale en fysieke pesterijen plaatsvinden.⁷ Dat meer dan twee derde van de jonge holebi's hun geaardheid op school verbergen, hoeft in die context niet te verbazen. Als we de schoolloopbaan van holebi- en heteroleerlingen vergelijken, blijkt dat in het bijzonder holebimeisjes een kwetsbare positie innemen.⁸

Ook wie in het onderwijs werkt, ondervindt moeilijkheden om de seksuele geaardheid te beleven. Unia ontving de voorbije jaren verschillende meldingen van leerkrachten die door hun eigen leerlingen werden gepest vanwege hun geaardheid.

We kunnen niet voorbij aan de bedroevende cijfers over het lager welbevinden en het hogere risico op zelfdoding bij holebi's en transgenders. Een op de vier holebi's en transgenders in Vlaanderen ondernam al een poging tot zelfdoding: meer precies gaat het om 22% van de holebi's en 38,7% van de transgenders. Maar liefst 56% van de lesbische en biseksuele meisjes denkt weleens aan zelfmoord.⁹

⁴ Wendelien Vantieghem (2016), Gender goes to school: The influence of gender norms on early adolescents' school functioning. Proefschrift voor het behalen van een doctoraatstitel aan de Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen (UGent), 245 p.

⁵ Nog een vaststelling: hoe groter de conformeringsdruk, hoe groter de kans op lager welbevinden en zwakkere schoolresultaten.

⁶ Recent werd een erg knappe informatieve website gelanceerd door Wel Jong Niet Hetero vzw en cavaria: www.schooluitdekast.be.

⁷ Zie onderzoek 'Beyond the Box' (2014), <http://www.diversiteit.be/diversiteit-maakt-toleranter>.

⁸ Saskia Aerts (2012), Uit de kast op school. De schoolloopbanen en schoolervaringen van holebi- en heteroleerlingen in het Vlaams secundair onderwijs, Proefschrift voorgelegd tot het behalen van de graad van Doctor in de Sociologie, Universiteit Gent, p. 125.

⁹ Zie http://www.vlesp.be/pdf/08112016-151044-Masterproef_LGBT_Studie_Jana%20Missiaen%20en%20Heiderike%20Seynaeve.pdf.

1.3. Relationale en seksuele vorming moet blijven bevredigen

Seksualiteit hoort bij het leven. Jongeren willen gezonde relaties aangaan, die bijdragen aan hun gezondheid en welzijn. Ze hebben recht op correcte informatie en vorming over seks. Zo draagt relationele en seksuele vorming (RSV) bij tot gezondheidspromotie en de ontwikkeling van kinderen en jongeren.

Uit onderzoek blijkt dat goede RSV leidt tot meer verantwoord seksueel gedrag, minder seksueel geweld, minder seksueel overdraagbare aandoeningen (soa's) en minder ongeplande zwangerschappen. Bovendien zorgt RSV ervoor dat jongeren hun eerste geslachtsgemeenschap uitstellen en condooms en anticonceptie adequater gebruiken. Seksuele vorming faciliteert de toegang tot de hulpverlening en draagt bij tot de preventie en bespreekbaarheid van soa's en hiv, ongeplande en ongewenste zwangerschappen, abortus en seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Het huidige RSV-aanbod voldoet niet (zie ook rubriek 2. Inzetten op verschillende aspecten van genderbewust beleid). RSV mag niet zomaar stereotiepe man-vrouwrelaties bevestigen. De Vlaamse Scholierenkoepel (VSK) pleit voor een ruime en positieve benadering van seks, gender en seksuele geaardheid. Ook Sensoa, het Vlaams expertisecentrum voor seksuele gezondheid, en Jong & Van Zin, de organisatie in Vlaanderen die het meeste RSV geeft in het Vlaamse onderwijslandschap, pleiten voor een brede RSV. Scholen mogen niet alleen aandacht besteden aan de technische en biologische aspecten van relaties en seks, maar moeten een doordacht beleid rond relaties en seksuele vorming ontwikkelen.¹⁰

De afgelopen jaren waren er ook verschillende incidenten waarbij onschuldig ogende organisaties dogmatische denkbeelden in scholen hebben binnenbracht, vermomd als seksuele vorming.¹¹ Vaak bieden ze die lessen gratis aan. Dat wijst op het belang van kwaliteitscontrole van RSV en van voldoende financiële ondersteuning voor scholen zodat ze deskundige organisaties kunnen inschakelen op school, bij voorkeur uit het aanbod dat door de Vlaamse overheid wordt erkend.

Een extra dimensie die aandacht verdient, wordt aangebracht door fertiliteitsexperten. Zij stellen voor om de seksuele voorlichting op school inhoudelijk te verruimen. Correcte informatie over zwangerschapsproblemen verdienen meer aandacht. Het is een uitstekende zaak dat aan tieners wordt uitgelegd hoe ze een ongewenste zwangerschap of seksueel overdraagbare aandoeningen kunnen vermijden, zonder daarbij een norm te introduceren over het al dan niet krijgen van kinderen. Maar daarnaast is het ook belangrijk dat jongeren leren hoe ze effectief kinderen kunnen krijgen. Vandaag ondervindt één Vlaams koppel op de zes problemen bij het zwanger worden. Meisjes en jongens horen tijdig te leren dat zwanger worden niet altijd van een leien dakje loopt.

1.4. Feminisering van het onderwijs

Uit de laatste cijfers over de Vlaamse leerkrachten blijkt dat het percentage vrouwelijke leerkrachten verder is toegenomen ten koste van hun mannelijke collega's.¹²

In het lager onderwijs hebben we in 2016 voor elke meester zes juffen: een nieuw record. Vier jaar geleden lag het aandeel mannelijke leerkrachten nog op 18%, wat betekent dat hun aantal weer met ruim een percent is gedaald. Ook in het secundair onderwijs neemt de vrouwelijke overmacht toe: bij de leerkrachten zijn 63%

¹⁰ Vlaamse Scholierenkoepel (2016), Leren over seks en relaties kan veel meer zijn, via <https://www.scholierenkoepel.be/artikels/leren-over-seks-en-relaties-kan-veel-meer-zijn>.

¹¹ Zie onder andere Remy Amkreutz, 'Anti-abortus op school' in De Morgen op 5 december 2015.

¹² Schriftelijke vraag van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits over Oeso-doorlichtingsrapport Vlaams onderwijs – Actualisatie, nr. 87, 26 oktober 2016.

vrouwen en 37% mannen. Dat is een verschuiving van 2%. In het kleuteronderwijs lijkt de bodem te zijn bereikt. De afgelopen vier jaar is er een positieve verandering omdat het aandeel vrouwen 'zakte' van 98% naar 97%.

De sterke vrouwelijke vertegenwoordiging in het onderwijs versterkt het stereotiepe denken in onze maatschappij. Het beeld wordt erdoor in stand gehouden dat dit soort beroepen in het algemeen voor meisjes of vrouwen zijn weggelegd, en dat mannen niet zouden thuishoren in het onderwijs. Het is – net als in andere sectoren – wenselijk om te streven naar gemengde teams, en specifiek op school wordt een roldoorbrekende boodschap meegegeven aan kinderen en jongeren.

2. Inzetten op verschillende aspecten van genderbewust beleid

Beleid voeren voor een meer genderbewust onderwijs impliceert dat we moeten inwerken op verschillende aspecten.

2.1. Kwaliteitsvol vormingsaanbod voor leerlingen door leerkrachten én door externe vormingsbegeleiders

Er zijn heel wat leerkrachten en directies die zich inspannen om passende vorming rond gender, seksualiteit en relaties aan te bieden aan hun leerlingen. Er zijn ook scholen waar dat niet gebeurt of waar leerkrachten aangeven dat ze zich te onzeker voelen om het te doen. Scholen en leerkrachten zijn wel overtuigd van het belang van genderbewust onderwijs en RSV, maar tegelijkertijd geven ze aan dat ze het moeilijk vinden om er concreet rond te werken op school. Nog te vaak vormen budgettaire redenen de drempel om degelijke vorming aan te bieden. Vroeger speelden de centra voor geboorteregeling en seksuele opvoeding (CGSO) nog een belangrijke rol. Vandaag is het aanbod van de CGSO's zo goed als verdwenen. De centra algemeen welzijnswerk (CAW) interveniëren soms, maar steeds minder en alleen voor bijzondere en voor meer complexe situaties.

We bepleiten een tweesporenbeleid: sterke vorming door goed opgeleide leerkrachten (zie ook 2.2 en 2.3), in combinatie met een voldoende uitgebouwd aanbod aan externe vormingsbegeleiders. Soms kunnen die externe begeleiders realiseren wat in bepaalde scholen nu niet mogelijk is: omdat ze er maar even zijn, kunnen ze sommige thema's zonder gêne bespreekbaar maken, op maat en passend bij de leefwereld van jongeren. We pleiten voor een voldoende uitgebreid en kwaliteitsvol aanbod dat wordt erkend door de Vlaamse overheid, zoals dat van Jong & Van Zin, çavaria, Sensoa, de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's), de jongerenadviescentra (JAC), de CAW's enzovoort.

2.2. Huidige leerkrachten versterken via externe coaching en e-learning

Externe vormingsbegeleiders kunnen zorgen voor het empoweren van de leerkrachten die vandaag nog onzeker zijn of van leerkrachten die zich willen bijscholen. Dat soort ondersteuning wordt vandaag hoofdzakelijk op Vlaams niveau aangeboden – via organisaties zoals Jong & Van Zin, Sensoa en çavaria. Toch wordt nog maar een kleine fractie van het onderwijsveld met dit aanbod bediend. Ook de pedagogische begeleiders hebben behoefte aan externe vorming en begeleiding. De onderwijskoepels blijven zich slecht geplaatst voelen om leraren te trainen in thema's als gender, en seksuele en relationele vorming. Hoewel er in het verleden licenties werden uitgereikt aan begeleidingsdiensten zodat medewerkers getraind konden worden, wordt er nog weinig mee aan de slag gegaan.

We kunnen ook nog stappen vooruit zetten op het vlak van e-learning. Door voorbeeldlessen op te nemen en online beschikbaar te stellen kunnen we leerkrachten die minder vertrouwd zijn met de problematiek of minder vertrouwen hebben in

hun kennis en kunde, over de brug helpen. De lessen zijn ook toegankelijk voor leerlingen die op school niet aan hun trekken komen.

2.3. Toekomstige leerkrachten genderbewust vormen in de lerarenopleiding

Kansen genereren om externe experts op school in te schakelen is maar het halve werk. Leerkrachten in opleiding moeten genderbewust gemaakt worden, omdat gender er gewoon altijd is. In essentie moeten leerkrachten meekrijgen dat er in elke groep een grote variatie is en moet bij hen het bewustzijn worden gecreëerd dat ze door hun gedrag en interactie steeds opnieuw stereotypen kunnen bevestigen en daardoor atypische leerlingen stigmatiseren.

Het gaat dus niet louter over jongeren met specifieke gendervragen of problemen. Aandacht voor gender en seksuele diversiteit gaat over de dagelijkse lespraktijk. Genderbewustzijn is voor leerkrachten (in opleiding) essentieel: voor mannen en voor vrouwen. Alle leerkrachten (in opleiding) worden ermee geconfronteerd, welk vak ze ook geven: wiskunde, lichamelijke opvoeding, muziek enzovoort. Op die manier kan er binnen de opleiding ook meer waardering komen voor gemende lerarenteams.

2.4. Educatieve uitgeverij spelen een doorslaggevende rol

Op 25 mei 2011 hebben de toenmalige minister van Onderwijs en de educatieve uitgeverij een charter ondertekend waarin de uitgeverij het engagement aangaan om in hun publicaties aandacht te hebben voor beeldvorming. De uitgeverij hebben verklaard dat ze inspanningen leveren om normen te doorbreken en de beeldvorming realistisch en correct weer te geven. De impact van de educatieve uitgaven kan moeilijk overschat worden. Didactisch materiaal kan op een heel directe wijze bijdragen aan meer genderbewust onderwijs. Aanpassingen in de handboeken dragen automatisch bij tot een leerproces bij leerkrachten en leerlingen.

De uitgeverij hebben de afgelopen jaren ontegensprekelijk grote stappen vooruitgezet. Toch zijn experts het erover eens dat er nog veel nieuw didactisch materiaal verschijnt waarin stereotiepe beeldvorming overeind blijft.¹³ Veel heeft te maken met het ondoorzichtig en langdurig productieproces, wat het heel moeilijk maakt om erop in te grijpen. Er wordt veel gewerkt met freelancers, de auteurs-teams veranderen snel en er wordt onvoldoende rekening gehouden met de bestaande expertise op het vlak van gender en diversiteit.

2.5. Eindtermen en leerdoelen bijsturen en meer concreet maken

Vandaag komt RSV aan bod in de vakgebonden eindtermen van het vak natuurwetenschappen, zowel in het algemeen, het technisch en het kunstsecundair onderwijs, en in het project algemene vakken (PAV). Ook de vakoverschrijdende eindtermen – met een gemeenschappelijke stam en zeven contexten – bieden een kader om ruimer in te gaan op relaties en seksualiteit.

Het huidige aanbod volstaat echter niet. We detecteren een aantal knelpunten¹⁴:
1° in het basisonderwijs stelt de inspectie vast dat het thema in de 'gewone' lessen veeleer oppervlakkig aan bod komt. Niet alle leerlingen krijgen hetzelfde aanbod, want het thema wordt uitgebreider behandeld in de levensbeschouwelijke vakken;

¹³ *Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2016-17, nr. 29, van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits over Didactisch onderwijsmateriaal – Stereotype beeldvorming.

¹⁴ *Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2016-17, nr. 30, van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits over Eindtermen en basiscompetenties voor leraren – Aandacht voor gender en seksuele diversiteit, en *Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2016-17, nr. 31, van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits over Relationele en seksuele vorming op school – Bereiken van eindtermen.

- 2° in het secundair onderwijs merkt de inspectie dat scholen te sterk focussen op het geven van informatie en te weinig aansturen op (zelf)reflectie bij de leerlingen. Nog te veel scholen denken een of meer eindtermen te kunnen afvinken na een les biologie over anatomie en bevruchting;
- 3° voor de levensbeschouwelijke vakken kunnen we momenteel geen informatie verschaffen over de wijze waarop het thema aan bod komt;
- 4° de huidige eindtermen (alook de basiscompetenties van de leraren) bevatten passages over respect, verdraagzaamheid, omgaan met diversiteit en met verschillen tussen mensen enzovoort. Racisme en xenofobie worden expliciet vermeld. Seksisme, holebi- en transfobie worden niet genoemd. Daardoor dreigen ze niet aan bod te komen of kan elke leerkracht ze op zijn eigen manier invullen. De school is een van de plekken waar seksisme en gendergerelateerde thema's onderwerp van gesprek kunnen zijn om kinderen en jongeren de waarden van onze samenleving bij te brengen;
- 5° aan tieners wordt vooral uitgelegd hoe ze ongewenste zwangerschappen kunnen vermijden. Experts in de vruchtbaarheidsproblematiek wijzen op het belang van reproductieve kennis die vandaag ontbreekt.¹⁵

2.6. Controle op het behalen van de eindtermen

Het is vandaag niet mogelijk om een goed beeld te krijgen over hoe in het Vlaamse onderwijs wordt omgegaan met gender, seksuele diversiteit en relatievorming. De inspectie controleert niet hoe die thema's worden ingevuld en de variatie tussen scholen en leerkrachten zou groot zijn. Als we daar meer overeenstemming in willen krijgen, hebben we niet alleen meer precieze eindtermen nodig, maar ook effectieve controle.

2.7. Maatregelen tegen pesten

Kinderen en jongeren moeten geïnformeerd worden over (het recht op) diversiteit en daar blijvend bewust van worden gemaakt. Hen leren om het respectvol op te nemen voor wie het slachtoffer is of dreigt te worden van uitsluiting en discriminatie, is een must.

Leerkrachten en leerlingen kunnen nog sterker bewust worden gemaakt van de effecten van pesten op het slachtoffer en de groep. Inzicht in het wat, hoe en waarom van pestend gedrag en in de dynamieken die binnen een groep tot een verdere escalatie leiden, is noodzakelijk en moet worden geïntegreerd in de lerarenopleidingen en in het curriculum van de leerlingen. Dat kan door de inhoud van de lerarenopleidingen te herbekijken, en die aan te passen en te verbreden op basis van de feitelijke noden en behoeften. Daarnaast kan het curriculum van de leerlingen worden verrijkt met lesmodules die het mogelijk maken om de eindtermen rond dat thema te realiseren.

Coaching van leerkrachten waarbij ze leren om actief tussenbeide te komen als ze te maken krijgen met pestgedrag in de klasgroep, kan het verschil maken. Via workshops en rollenspelen kunnen ze getraind worden in de omgang met pestgedrag.

2.8. Leerlingen zelf het voortouw laten nemen

Onlangs is in Brugge – onder impuls van çavaria – de allereerste Gay Straight Alliance (GSA) geregistreerd. Een GSA is een groep van leerlingen en leerkrachten die ervoor wil zorgen dat iedereen op school zichzelf kan zijn. Het blijkt een erg doeltreffende methodiek om van scholen inclusieve omgevingen te maken voor

¹⁵ Lieve Van Bastelaere, 'Leer tieners ook hoe ze wél kinderen kunnen krijgen' in Het Laatste Nieuws (3 december 2015).

iedereen.¹⁶ De vernieuwing bestaat erin dat de beweging vertrekt vanuit de basis. Doordat jongeren zelf worden betrokken bij het verhogen van het welzijn van homobi's en transgenders op school, is het project zo efficiënt en enthousiasmerend.

Leerkrachten vinden niet altijd zelf de juiste taal om gender- en seksuele diversiteit te bespreken met hun leerlingen. Daarom ontwikkelde Wel Jong Niet Hetero het voorbije jaar een innoverend vormingsaanbod voor jongeren door jongeren. De kracht van dat aanbod ligt in het peer-to-peereffect: jongeren zijn immers sneller geneigd om te leren van andere jongeren. Peer-to-peersupportprogramma's die gedragen worden door structurele maatregelen en waarbij ernaar gestreefd wordt om in elke klas peersupporters verantwoordelijkheid te laten opnemen (met de nodige ondersteuning van de directie en het schoolteam), blijken effectiever omdat ze sterker ingrijpen op het leven in de school.

Naast initiatieven voor een afgebakende groep kunnen alle leerlingen actief betrokken worden bij het versterken van een open schoolcultuur. Leerlingen doen zelf de 'gendertoets': ze werken mee aan een genderproof schoolreglement en krijgen inspraak in allerlei roldoorbrekende initiatieven.

2.9. Discriminatie aanpakken

Het aanpakken van discriminatie is essentieel om duidelijk grenzen aan te geven. Sensibiliseren van kinderen en jongeren – hoe jonger hoe beter! – kan helpen om angst, uitsluiting, pesten, geweld en discriminatie tegen te gaan. Scholen kunnen zorgen voor duidelijke afspraken en heldere communicatie daarover. Transparante procedures helpen leerkrachten en leerlingen zodat ze geen drempels ervaren om discriminatie te melden en om vervolgens kordaat op te treden.

Elisabeth MEULEMAN
Caroline GENNEZ

---

¹⁶ Zie <http://www.glsen.org/sites/default/files/Gay-Straight%20Alliances.pdf>.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
  - 1° de inzichten van het Procrustes-onderzoeksproject (2012-2015) (Dimitri Van Maele, Nathalie Michalek, Nadine Engels, Ferre Laevers, Koen Lombaerts, Mieke Van Houtte (2015), Gender op school. Meer dan een jongens-meisjeskwestie, LannooCampus, Leuven, 259 p.);
  - 2° het eindtermendebat en de Standards for Sexuality Education in Europe van het WHO Regional Office for Europe;
  - 3° de vragen en behoeften, geformuleerd door de Vlaamse Scholierenkoepel (VSK);
  - 4° de bedroevende cijfers over het lagere welbevinden en de hogere risico's op zelfdoding bij holebi's en transgenders;
  - 5° de resultaten van de studie Beyond the Box (2014) (uit het onderzoeksrapport Beyond the Box van het Interfederaal gelijkheidscentrum Unia blijkt dat 14% van de Vlamingen zich ongemakkelijk voelt bij een vrouwelijke man en 13% bij een mannelijke vrouw. 40% van de Vlamingen gebruikt op een negatieve manier het woord 'janet', 4% roept holebi's na en 1,3% gebruikt geweld, met alle gevolgen van dien voor de seksuele gezondheid van de slachtoffers.);
  - 6° de verhouding tussen mannelijke en vrouwelijke leerkrachten in het Vlaamse onderwijs;
  - 7° de knelpunten bij de eindtermen en de leerdoelen voor gender, seksuele diversiteit en relationele en seksuele vorming (RSV);
  - 8° het ontbreken aan inzicht in de manier waarop scholen omgaan met gender en seksuele diversiteit;
  - 9° de impact van de educatieve uitgaven;
  - 10° de vaststelling dat nog veel nieuw didactisch materiaal verschijnt waarin stereotiepe beeldvorming overeind blijft;
  - 11° de vaststelling dat scholen vaak nog geen actief antidiscriminatiebeleid voeren;
  - 12° de innoverende initiatieven rond gender en seksuele diversiteit die uitgaan van leerlingen en leerkrachten;
- stelt vast dat:
  - 1° gender, relaties en seksualiteit kwesties zijn die leerlingen, leerkrachten, directies en ouders bezighouden in hun dagdagelijkse samenleven op school;
  - 2° veel scholen al werken aan een gezonde of veilige school waarin genderkwesties, relaties en seksualiteit worden meegenomen;
  - 3° er veel behoeften blijven en dat nieuwe uitdagingen een verscherpte aandacht vragen van het beleid;
  - 4° genderbewust beleid op school de hefboom is om aandachtiger te worden voor andere verschillen tussen leerlingen, bijvoorbeeld op het gebied van etniciteit en sociale klasse, van leermogelijkheden, van aspiraties enzovoort;
- vraagt de Vlaamse Regering:
  - 1° een genderbewust onderwijsbeleid op te zetten, dat zal bijdragen tot meer leer- en ontwikkelingskansen voor iedereen;
  - 2° hulp aan leerkrachten en directies aan te bieden zodat ze meer aandacht kunnen geven aan gender, seksualiteit en relaties op school;
  - 3° in een kwaliteitsvol vormingsaanbod voor leerlingen te voorzien, door leerkrachten en externe vormingsbegeleiders;
  - 4° in meer financiering te voorzien zodat scholen die behoefte hebben aan externe begeleiders, daar een beroep op kunnen doen;

- 5° een tweesporenbeleid te voeren ten aanzien de leerkrachten. Het eerste spoor kan bestaan uit initiatieven voor leerkrachten (in opleiding) die met het thema aan de slag willen gaan, onder meer door een sterkere genderfocus in de lerarenopleiding in te bouwen en door het aanbod aan bijscholingen voor leerkrachten te versterken en beter zichtbaar te maken. Het tweede spoor bestaat erin externe coaching aan te bieden om schoolteams te empoweren rond dit thema. Er is immers een toegenomen vraag naar trajectbegeleiding en vorming op maat van de scholen, wat erop wijst dat scholen inzetten op een meer teamgerichte benadering;
- 6° sterker in te zetten op e-learning en de al bestaande tools optimaal te verspreiden;
- 7° in het beroepsprofiel – vooral in de basisattitude – van de leerkracht meer expliciet te verwijzen naar het belang van gender en relationele en seksuele vorming;
- 8° initiatieven te nemen in het kader van het loopbaanpact om meer mannelijke leerkrachten aan te trekken;
- 9° initiatieven die stereotiepe beeldvorming tegengaan, aan te scherpen;
- 10° samen met de educatieve uitgeverijen na te gaan waarom vroegere engagementen nog niet hebben geleid tot het wegwerken van stereotiepe beeldvorming in educatief materiaal;
- 11° te onderzoeken of educatieve uitgeverijen in samenspraak met scholieren en expertenorganisaties standaarden kunnen ontwikkelen – op basis van verbeterde eindtermen – die effectief kunnen resulteren in een meer diverse beeldvorming over relatievormen, gezinssamenstelling, seksuele oriëntatie, lichaamsbouw, gender enzovoort;
- 12° eindtermen voor relationele en seksuele vorming op een heldere wijze te formuleren, waarbij bijzondere aandacht naar het basisonderwijs gaat;
- 13° vorming over vruchtbaarheid op te nemen in de eindtermen RSV;
- 14° thema's als seksisme, holebi- en transfobie expliciet op te nemen in de eindtermen;
- 15° de onderwijsinspectie te belasten met een onderzoek naar de manier waarop scholen (in het kader van de eindtermen) en lerarenopleiders (met het oog op basiscompetenties) omgaan met gender en RSV op school (inspirerend is het themaonderzoek van de inspectie in Nederland 'Omgaan met seksualiteit en seksuele diversiteit, een beschrijving van het onderwijsaanbod van scholen');
- 16° de onderwijsinspectie op regelmatige basis te laten rapporteren over gender, seksuele diversiteit en RSV;
- 17° samen met Unia en de onderwijskoepels een faciliterend kader uit te werken dat schoolbesturen kunnen gebruiken om een non-discriminatiebeleid in hun school in te bedden (het raamwerk beleid en seksualiteit van Sensoa en Child Focus kan daarbij inspireren);
- 18° initiatieven waarbij leerlingen zelf het voortouw nemen, zoals de Gay Straight Alliances, of acties waarbij een vormingsaanbod voor jongeren door jongeren en peer-to-peerlearning vooropstaan, meer structureel in te bedden in de financiering.

Elisabeth MEULEMAN
Caroline GENNEZ